

Список використаних джерел

1. Masiuk, O. (2019). Маніпуляція соціальними сподіваннями: Epistemological Studies in Philosophy Social and Political Sciences, 2(2), 23–30. URL: <https://doi.org/10.15421/341921>

2. Дзямучич, Н. І., & Ляшко, М. В. (2021). Інформаційна маніпуляція як ефективна складова публічного виступу. Philological sciences and translation studies: european potential. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-110-7-69>

Анастасія ТАРАСОВА,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту № 3

Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

доктор філософії, старший викладач
кафедри поліцейського права

Національної академії внутрішніх справ

Неля ЛЯХ

ПСИХОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ НАСИЛЬСТВА: ДЕПРЕСІЯ, ТРИВОЖНІСТЬ, ПОСТТРАВМАТИЧНИЙ СТРЕСОВИЙ РОЗЛАД

Наукові дослідження вказують на те, що психологічні наслідки насильства можуть мати глибокий і довготривалий вплив на жертв. Депресія створює важкість у сприйнятті світу, порушує відчуття радості та мотивації, руйнує настрій та психічний стан загалом. Тривожність може викликати постійну тривогу, що перешкоджає зосередженості та призводить до фізичних проявів, таких як проблеми зі сном або апетитом. А посттравматичний стресовий розлад стає не тільки засобом переживання травматичних подій знову та знову через повторні спогади та страхи, а й відбивається на загальному самопочутті, роблячи повсякденне життя важким і навіть застерігаючи від небезпеки.

Ці психологічні наслідки насильства підкреслюють потребу в комплексному підході до підтримки жертв, щоб вони могли пережити та відновитися після травматичного досвіду. Професійна психологічна підтримка та психотерапія важливі для відновлення психічного здоров'я та стабілізації стану після пережитого насильства.

Домашнє насильство явно показує гендерну нерівність. Кожного року понад 1 мільйон українців потрапляють під його вплив. Згідно з даними ООН, кожна четверта жінка в Україні у віці від 15 до 49 років стикається з сексуальним або фізичним насильством хоча б

раз у житті. Хоча жінки частіше стають жертвами домашнього насильства, важливо не ігнорувати факт, що насильство торкається і чоловіків [1, с. 140].

Крім фізичних наслідків, це насильство сильно травмує психіку жертв, спричиняючи депресії, посттравматичний стресовий розлад і інші психічні проблеми, такі як проблеми зі сном, розлади харчування та навіть спроби самогубства. Жінки, що постійно витримують домашнє насильство, можуть переживати синдром вивченої безпорадності, втрачаючи віру в те, що хтось їм допоможе. Суспільство зазнає величезних соціальних та економічних втрат через насильство в родині, що має подальші наслідки. Жінки стикаються з ізоляцією, втратою можливості працювати, доходу, можливістю займатися звичайними речами та обмеженою здатністю піклуватися про себе та своїх дітей [1, с. 141].

Тривожність представляє собою емоційний стан особистості, що має негативний вплив на психічний стан людини. Високий рівень тривожності негативно впливає на роботу когнітивних процесів і, відповідно, призводить до неефективності у виконанні різноманітних дій. Тривожність є складним, багатокомпонентним явищем у психічній сфері, яке часто свідчить про дисгармонію у функціонуванні людини [1, с. 143].

Депресивний стан виявляється у відчутті пригніченості, втраті інтересу до занять, які раніше приносили радість, важкості виконання повсякденних завдань, тривозі, порушеннях сну та апетиту, зниженій здатності до концентрації, а також почуттях провини та безнадії. Для визначення депресивного стану важливою є тріада взаємопов'язаних ознак: патологічно низький настрій, уповільнення асоціативних процесів та обмеженість у русі. Основним проявом депресивного розладу є знижений настрій, який може викликати думки про самознищення [2, с. 46].

Світові дані показують, що 100,0% людей, які пережили серйозну психотравмуючу ситуацію насильства (напад, серйозні тілесні травми, звалтування та інше), мають у певній мірі посттравматичний стресовий розлад (ПТСР). При цьому повна клінічна картина ПТСР спостерігалася у 56,0% з них, тоді як у 44,0% випадків були лише окремі наслідки цієї психотравмуючої ситуації. Загальний рівень ПТСР серед усього населення становить від 9,0% до 12,0% [3, с. 26].

Згідно з офіційними джерелами, посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) вперше зазнав визнання в США у Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM III) у 1980 році і був також

включений до міжнародного класифікатора хвороб (МКХ) у 1995 році. Історично слід зазначити, що ПТСР як діагноз з'явився досить недавно. Аналіз досліджень ветеранів війни у В'єтнамі послужив основою для введення поняття посттравматичного стресового розладу (PTSD) у DSM-III, що є стандартом класифікації психічних розладів, підготовленим Американською психіатричною асоціацією. Пізніше, у 1994 році, у США була представлена нова, четверта редакція DSM-IV, а потім DSM-V у 2013 році [4, с. 76].

Аналізуючи все вище складене, можна зробити висновок, що психологічні наслідки насильства можуть бути руйнівними, залишаючи глибокий слід у психіці людини. Депресія, тривожність і посттравматичний стресовий розлад є серйозними результатами таких дій.

Депресія поглиблює відчуття пригніченості та втрати інтересу до раніше приємних справ, знижує ефективність та загострює відчуття провини та безнадії. Тривожність же порушує нормальне функціонування, перешкоджає концентрації та може спричинити ряд фізичних проблем, таких як порушення сну та апетиту.

Посттравматичний стресовий розлад може стати тяжким як для психічного, так і для фізичного здоров'я. Він породжує постійний стрес, викликає повторні спогади та страхи, що важко контролювати.

Ці психологічні стани підкреслюють необхідність системних підходів до підтримки та лікування жертв насильства, враховуючи комплексний характер їхньої травми. Професійна психологічна підтримка та психотерапія можуть виявитися надзвичайно важливими для зцілення і поновлення психічного здоров'я після таких досвідів.

Список використаних джерел

1. Кривопишина О. А. Насильство в сім'ї як стресогенний чинник впливу на розвиток індивідуальнопсихологічних особливостей особистості. *Авіаційна та екстремальна психологія у контексті технологічних досягнень: збірник наукових праць*. Київ: Аграр Медіа Груп. 2017. С. 140–144.

2. Сучасна діагностика і лікування в психіатрії (2-е видання, перероб. та доповн.) / За редакцією д.мед.н., професора В.С. Підкоритного Довідник лікаря «Психіатр». Київ: ТОВ «Доктор-Медія» С. 2-11.

3. Підкоритова В. С. Критерії діагностики та принципи лікування розладів психіки і поведінки у дітей та підлітків; під ред. проф.: Клінічний посібник.– Харків: Фоліо. 2001. 271 с.

4. Синопис діагностичних критеріїв DSM-V та протоколів NICE для діагностики та лікування основних психічних розладів у

дітей та підлітків / перекл. з англ.; ред. Л. Підлісецька. Львів: Видавництво Українського католицького університету. 2014. 112 с.

Дарія ТУЖАНСЬКА,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту № 3

Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

старший науковий співробітник наукової лабораторії навчально-наукового інституту № 3 Національної академії внутрішніх справ

Наталія ФЕДОРОВСЬКА

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО НАД ДІТЬМИ

Жорстоке поводження з дітьми і зневага їхніми інтересами можуть мати різні види й форми, але їх наслідками завжди є серйозний збиток для здоров'я, розвитку і соціалізації дитини, нерідко й загроза її життю чи навіть є причиною смерті. Часто самі постраждалі не розуміють, що над ними чиниться насильство, наприклад, коли їм постійно погрожують, забороняють навчатися, контролюють кожний крок, ображають та принижують, як наслідок - все починає сприйматись як норма.

Домашнє насильство стосовно дитини – це вчинення фізичного, психологічного, сексуального або економічного насильства у будь-якій формі. До цих дій належать: нанесення дитині фізичних травм у формі побиття, штовхань, ударів, ляпасів, потиличників, покарання ременем, припікання запаленими цигарками, спроби удушення чи втоплення дитини, продаж дітей та торгівля ними, боргова залежність, примусова праця, використання дитини для заняття проституцією, виробництва творів, зображень, кіно- та відеопродукції, комп'ютерних програм, інших предметів порнографічного характеру, використання дитини в жебрацтві, втягнення у злочинну діяльність, залучення до вживання алкоголю, наркотичних засобів, психотропних речовин, статеві зносини та розпусні дії стосовно дитини з використанням примусу, погрози та сили.

Концепцію «дитина – свідок, дитина, яка постраждала від домашнього насильства» було введено до українського законодавства у 2018 році Законом України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», де у статті першій визначено таке поняття: «дитина, яка постраждала від домашнього насильства – це особа, яка